

Żuławy

Tytuł projektu: **Plany zadań ochronnych dla wybranych ekosystemów wodnych Żuław Gdańskich i Wielkich**

Termin realizacji projektu: 01.03.2013-31.12.2015

Koszt całkowity projektu: **206 600,00 PLN**

Kwota dofinansowania ze środków **WFOŚiGW w Gdańsku: 200 000,00 PLN**

<http://www.wfosigw.gda.pl/>

Cele projektu:

Założony cel projektu, którym była ocena zasobów i walorów przyrodniczo – kulturowych wód delty Wisły został osiągnięty.

Koncepcja działań ochronnych wypracowana w powyższym projekcie stanowiła punkt wyjścia i podstawę merytoryczną do przygotowania zadania pn. „Zrównoważone zarządzanie zasobami przyrody w delcie Wisły. Zachowanie bioróżnorodności i dziedzictwa kulturowego”. W dniu 7 października 2015r. został osiągnięty rezultat projektu - Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego złożyła wniosek o dofinansowanie niniejszego zadania pn. „Zrównoważone zarządzanie zasobami przyrody w delcie Wisły. Zachowanie bioróżnorodności i dziedzictwa kulturowego” do Komisji Europejskiej w ramach Instrumentu Finansowego LIFE 2014-2020 (LIFE Nature and Biodiversity) – Podprogram na rzecz środowiska, obszar priorytetowy - Przyroda i różnorodność biologiczna. Nadrzędnym celem projektu jest opracowanie i demonstracja dobrych praktyk mających na celu zrównoważone zarządzanie zasobami przyrodniczymi obszaru rolniczego położonego w delcie Wisły. Pod hasłem "zrównoważone zarządzanie" rozumie się utrzymanie, a także poprawę potencjału przyrodniczego wybranych elementów krajobrazu (w tym układów przyrodniczych, ekosystemów), z zachowaniem produkcyjnej funkcji terenów rolniczych.

Szczegółowymi celami przedsięwzięcia pn. „Zrównoważone zarządzanie zasobami przyrody w delcie Wisły. Zachowanie bioróżnorodności i dziedzictwa kulturowego” są:

1. zwiększenie potencjału przyrodniczego silnie zniekształconych bądź antropogenicznych elementów środowiska przyrodniczego (uregulowanego cieku oraz 3 antropogenicznych zbiorników wodnych), tak aby mogły one skutecznie pełnić w krajobrazie rolniczym funkcje ostoi bioróżnorodności i jednocześnie świadczyć usługi ekosystemowe w aspekcie wykorzystania ich do poprawy warunków życia człowieka;

2. zapewnienie "osnowy przyrodniczej" w postaci nieużytkowanych enklaw bioróżnorodności w wysokoprodukcyjnej przestrzeni rolniczej;
3. zapewnienie "pełnowartościowych" miejsc występowania w krajobrazie rolniczym cennym gatunkom zwierząt, w tym przedmiotom ochrony obszaru Natura 2000 PLB280010 Zalew Wiślany oraz protekcja regionalnie rzadkich przedstawicieli awifauny;
4. zapewnienie zachowania w krajobrazie Żuław siedlisk przyrodniczych Natura 2000, przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 PLH28007 Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana (siedliska 3150, 6430, 6510), także poza tym obszarem
5. wzrost wiedzy i świadomości społeczeństwa w zakresie znaczenia "wysp" bioróżnorodności w krajobrazie rolniczym oraz możliwości ich wykorzystania do poprawy jakości życia;
6. zagwarantowanie zabezpieczenia przeciwpowodziowego na pierwotnym poziomie lub poprawę tego bezpieczeństwa na skutek podejmowanych działań;
7. odtwarzanie utraconych wartości kulturowych w nawiązaniu do tradycyjnego krajobrazu rolniczego i zurbanizowanego (jednostek osadniczych) Żuław Wiślanych.

Opis projektu:

W ramach projektu "Plan zadań ochronnych dla wybranych ekosystemów wodnych Żuław Wielkich i Gdańskich" przeprowadzona została inwentaryzacja przyrodnicza na obszarze Żuław Gdańskich i Wielkich, w części należącej do województwa pomorskiego. Inwentaryzacja dotyczyła wodnych układów przyrodniczo-kulturowych, do których zalicza się niewielkie zbiorniki wodne i ciek. Obiekty były opisywane w ten sam sposób. Ocenie podlegała różnorodność gatunkowa roślin i zwierząt, a także stan zachowania układów wodnych stanowiący o tym zróżnicowaniu. Poza tym, obiekty zostały zbadane pod kątem posiadania cennych walorów krajobrazowych, historycznych, kulturowych i społecznych. Zamierzonym rezultatem inwentaryzacji był wybór unikalnych obiektów przyrodniczo-kulturowych, które były poddane szczegółowym badaniom w kolejnej edycji projektu (w 2013 r.).

Inwentaryzacja przyrodniczo-kulturowa została przeprowadzona w delcie Wisły, zwanej Żuławami Wiślانymi, w granicach geomorfologicznych przyjętych za Augustowskim (1976), za wyjątkiem obszarów należących do sieci Natura 2000 i rezerwatów przyrody. Obejmowała Żuławę Gdańską i Wielką, czyli tę część delty zlokalizowaną w zasięgu województwa pomorskiego. Należą tu całe Żuławy lewobrzeżne (inaczej Gdańskie) z gminami: Suchy Dąb i Cedry Wielkie, częściowo Pruszcz Gdański, Pszczółki, Miłobądz i Tczew oraz Żuławy prawobrzeżne (inaczej Wielkie) z gminami: Stegna, Sztutowo, Ostaszewo, Lichnowy, Nowy Dwór Gdański, Nowy Staw i Miłoradz, a po części Malbork, Stary Targ i Dzierzgoń.

Zasadniczym celem planowanej inwentaryzacji była ocena zasobów i walorów przyrodniczo-kulturowych w delcie Wisły, która posłuży rozpoznaniu cennych układów wodnych, a w dalszej perspektywie pozwoli na przeciwdziałanie ich zniszczeniu.

Aby to osiągnąć zrealizowano następujące zadania:

1. rozpoznanie walorów florystycznych, fitocenotycznych i faunistycznych wybranych układów wodnych,
2. rozpoznanie walorów florystycznych pod kątem efektu krajobrazowego w widokach,
3. ocenę warunków wodnych stanowiących o zachowaniu walorów przyrodniczych,
4. określenie aspektów społecznych, historycznych, technicznych i kulturowych związanych z użytkowaniem obiektów,
5. ocenę zagrożeń i analizę możliwych do przeprowadzenia działań zmierzających do utrzymania, zachowania lub przywrócenia walorów.

Zasadniczy cel projektu został osiągnięty. Stworzona została koncepcja działań ochronnych wybranych i zinwentaryzowanych w 2012r. cennych układów wodnych i ich najbliższego otoczenia, która pozwoli na przeciwdziałanie ich zniszczeniu oraz na przywrócenie stanu optymalnego. Aby to osiągnąć planuje się wykonanie poniższych zadań. Nastąpiła ocena stanu zachowania gatunków roślin i ich siedlisk, gatunków zwierząt (kręgowych i bezkręgowych), fragmentów obiektów o największej różnorodności gatunkowej, stanu zachowania najcenniejszych obiektów kulturowych i hydrotechnicznych, środowiska abiotycznego życia roślin i zwierząt), określenie działań ochronnych, renaturalizacyjnych, które powinny zostać wykonane na wybranych obiektach.

29 listopada 2013 r. w Instytucie Geografii Uniwersytetu Gdańskiego odbyło się spotkanie podsumowujące projekt osób zaangażowanych. Miały miejsce prezentacje poszczególnych zespołów (botaniczna, zoologiczna, hydrologiczna, kulturowa) oraz prezentacja z zakresu proponowanych rozwiązań hydrotechnicznych.

Galeria zdjęć obszaru:

Zespół projektowy:

- **dr Agnieszka Gałka-Kozak** - koordynator projektu, redakcja całości dokumentacji, lider zespołu botanicznego, ekspert ds. siedlisk i gatunków roślin; Katedra Ekologii Roślin, Wydz. Biologii, Uniwersytet Gdański
- **dr Renata Afranowicz - Cieślak** - ekspert ds. siedlisk i gatunków roślin; Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody, Wydz. Biologii, Uniwersytet Gdański
- **dr Krzysztof Banaś** - ekspert ds. siedlisk i gatunków roślin; Katedra Ekologii Roślin, Wydz. Biologii, Uniwersytet Gdański
- **dr Magdalena Lazarus** - ekspert ds. siedlisk i gatunków roślin, opracowanie danych GIS; Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody, Wydz. Biologii, Uniwersytet Gdański
- **dr Lucyna Pilacka** - lider zespołu zoologicznego, współredakcja dokumentacji; ekspert ornitolog; Muzeum i Instytut Zoologii PAN
- **dr Grzegorz Neubauer** - ekspert ornitolog; Muzeum i Instytut Zoologii PAN
- **prof. dr hab. Stanisław Czachorowski** - ekspert ds. bezkręgowców; Katedra Ekologii i Ochrony Środowiska, Wydz. Biologii i Biotechnologii, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
- **dr Lech Pietrzak** - ekspert ds. bezkręgowców; Biuro Projektów Przyrodniczych "Bagnik"
- **dr inż. Andrzej Kapusta** - ekspert ichtiolog; Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie
- **mgr Mateusz Barcikowski** – ekspert herpetolog; Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców, Wydz. Biologii, Uniwersytet Gdański
- **dr Adrian Zwolicki** - ekspert teriolog; Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców, Wydz. Biologii, Uniwersytet Gdański; AZB
- **dr Katarzyna Zmudczyńska-Skarbek** - ekspert teriolog; Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców, Wydz. Biologii, Uniwersytet Gdański; AZB
- **mgr Dorota Kidawa** - ekspert teriolog; Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców, Wydz. Biologii, Uniwersytet Gdański
- **mgr Tomasz Narczyński** - ekspert chiropterolog
- **dr hab. inż. arch. Bogna Lipińska** - lider zespołu historyczno-etnograficznego, współredakcja dokumentacji; ekspert ds. krajobrazu; Katedra Projektowania Środowiskowego, Wydz. Architektury, Politechnika Gdańska
- **dr Jerzy Domino** - ekspert ds. historii i etnografii; Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Elblągu
- **mgr Grzegorz Gola** - ekspert ds. rewitalizacji zabytków; Żuławski Park Historyczny
- **mgr Marek Opitz** - ekspert ds. rewitalizacji zabytków; Stowarzyszenia Miłośników Nowego Dworu Gdańskiego Klub Nowodworski
- **prof. UG dr hab. Joanna Fac – Beneda** - lider zespołu hydrotechnicznego, współredakcja dokumentacji; ekspert ds. hydrochemii i hydrologii; Katedra Hydrologii, Instytut Geografii Uniwersytet Gdański
- **dr Izabela Chlost** - ekspert ds. hydrochemii i hydrologii; Katedra Hydrologii, Instytut Geografii Uniwersytet Gdański
- **mgr Jerzy Błaszczkowski** - ekspert ds. hydrochemii i hydrologii; Katedra Hydrologii, Instytut Geografii Uniwersytet Gdański
- **prof. dr hab. Adam Czarnecki** - ekspert ds. ekotechnik; Katedra Geobotaniki i Kształtowania Krajobrazu, Wydz. Biologii i Ochrony Środowiska
- **dr Anna Lewandowska-Czarnecka** - ekspert ds. ekotechnik; Katedra Geobotaniki i Kształtowania Krajobrazu, Wydz. Biologii i Ochrony Środowiska
- Konsultacje w zakresie botaniki: **prof. dr hab. Jacek Herbich**; Katedra Taksonomii Roślin i Ochrony Przyrody, Wydz. Biologii, Uniwersytet Gdański
- Konsultacje w zakresie zoologii: **dr Mateusz Ciechanowski**; Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców, Wydz. Biologii, Uniwersytet Gdański